

Estonya, İngiltere ve Türkiye’de Yetişkinler Eğitiminde Profesyonel Standartlar

Emel ÜLTANIR & Gürcan ÜLTANIR*

Özet – Bireyin öğrenmesi ister rastlantısal, ister planlı eğitim etkinlikleri şeklinde olsun, sadece planlı eğitim etkinliklerine “yetişkin eğitimi” denilmektedir. Yaşam boyu öğrenme [*lifelong learning*] ve yaşam boyu eğitim [*lifelong education*] eğitim kavramından, yetişkin eğitiminden daha geniş bir kavram olarak söz eder; her ikisinde de öğrenme ve eğitim, beşikten-mezara kadar süren etkinliklerdir. Projenin amacı, üye ülkelerle (Estonya, İngiltere ve Türkiye) iyi bir paylaşım içinde, yetişkin eğitimindeki öğretmenlerin profesyonel standartlarının geliştirilmesini desteklemektir. Estonya Yetişkin Eğiticileri Derneği [*The Association of Estonian Adult Educators - AEAE*] ANDRAS, Estonya’nın hükümete bağlı olmayan bir örgütü olup, yaşam boyu öğrenme düşüncesini yaygınlaştırmaktadır. İngiltere’de Yaşam Boyu Öğrenme, yaşam boyu öğrenme alanındaki tüm çalışmaların profesyonel gelişiminden sorumlu olan beceriler kurulu sektörüdür. Türkiye’de yetişkin eğitimi ve örgün olmayan eğitimle devletin eğitim avantajından yararlanmamış olan ya da diploma almadan okulu terk edenlere eğitim olanakları sunulur.

Anahtar kelimeler – Andragoji (yetişkin eğitim bilimi), yetişkin eğitimi, yetişkin, profesyonel standartlar.

Abstract – *Professional Standards for Adult Education in Estonia, United Kingdom and Turkey* – While learning can occur both incidentally and planned educational activities, it is only the planned activities that called “adult education”. Lifelong learning and lifelong education actually refer to a concept of education broader than adult education; both terms cast learning or education as a cradle-to-grave activity. The project aims to support the development of professional standards for teachers of adult education by identifying and sharing good practice within the partnership (Estonia, United Kingdom and Turkey) countries. The Association of Estonian Adult Educators (AEAE) ANDRAS is a non-governmental umbrella organization for adult educators. Andras promotes the idea of lifelong learning. Lifelong Learning UK is the sector skills council responsible for the professional development of all those working in the field of lifelong learning. In Turkey, with adult education and non-formal education, educational opportunities are presented to the people who have never taken the advantage of governmental education or who have left the school without getting and diploma.

Key words – Andragogy, adult education, adult, professional standards.

Giriş

Bireyin öğrenmesi ister rastlantısal, ister planlı eğitim etkinlikleri şeklinde olsun, sadece planlı eğitim etkinliklerine “yetişkin eğitimi” denilmektedir. Bu bağlamda Andragoji kavramı, “yetişkin eğitim bilimi” anlamında olup Yunanca’daki *ander*

* Emel Ültanır ve Gürcan Ültanır, Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Bu proje, Avrupa Komisyonundan sağlanan fonla (Sokrates Grundtvig 2 Learning Partnership Programınca) desteklenmektedir. Bu yayın sadece yazarların görüşlerini yansıtmakta olup, komisyon bilginin içeriğinden herhangi bir kullanma sorumluluğunu taşımamaktadır.

sözcüğünden türetilmiş ve eğitim biliminde yetişkinin öğretim bilimi veya öğretme sanatı olarak kullanılmaktadır. Andragoji, grup çalışmalarına yönelik özgün bir öğretim olup, bir yönlendirici (merkezdeki eleman) tarafından biçimlendirilir. Bu merkezdeki eleman, bazen öğretim elemanı bazen de grubun içinden çıkan diğer bir elemandır. Andragoji, kendi kendine öğrenen öğretim biçimine yönelik uygulamalar ve kuramlar bütünüdür. Bu öğretim, içerik veya konu merkezli olmayıp daha çok problem çözümüne veya ödevlerin yerine getirilmesine yöneliktir (Emfang Andragogie <www.cam.org>)

Andragoji aşağıdaki ilkelere dayanır (Bkz. Bernard, 1984; Haendler, 1985):

Yetişkin, kendi yaşamında daha önceden kazandığı deneyimlere sahipse yaşamına bağlı unsurları daha iyi öğrenir.

- Yetişkin, bilinçli öğrenen kişi olarak kabul edilir.
- Yetişkin konuya odaklanmada düşüş yaşamaz, uyarıcılara karşı verdiği tepkilerin süresi yaşıyla doğru orantılı artış gösterir.
- Kendisine güvenildiği ve katılımı tercih edildiği an yetişkin öğretimi giderek kolaylaşır.
- Yetişkinde başarısızlıktan korku yoktur.
- Yetişkin, eğitim içerisinde geçen ve geride kalan zaman veya yılları kayıp olarak görmez.
- Yetişkin salt öğrenmek yerine şu anki problemin çözümünü öğrenir.

Siebert (2003) “yetişkin eğitimi, eğitim biliminin bir parçası olarak kabul edilmek zorundadır” demekte ve yetişkin eğitimindeki eğilimler ve sağlık, sosyal politikalar ve ekonomi anlamındaki diğer bağımlı değişkenler” olmalıdır diye eklemektedir. Ayrıca andragoji kavramını eğitim biliminin uluslararası bir kavramı olarak görmektedir. Ona göre bu kavram pedagoji ile uyumludur. Sözcük anlamı olarak Almanya’da “erkek yönetimi” olarak anlaşıldığından, Almanca kaynaklarda neredeyse hiç kullanılmadığını vurgulamaktadır.

Eğitimde belirli dönemler, farklı değişkenler ve farklı ölçütlere göre diğerlerine oranla önem kazanabilir. Bu dönemler, “yaşam boyu eğitim” üst başlığı altında alt ana başlıklar altında toplandığında “hizmet öncesi eğitim”, “üstüne eğitim – hizmet içi eğitim” ve “hizmet sonrası” eğitim olarak isimlendirilir. “Hizmet Öncesi Eğitim”, elementar alandan başlayıp, zorunlu ilköğretim dönemlerini kapsayarak, bir mesleki eğitimle son bulabilir veya dördüncül alana, hatta akademik araştırma ihtiyacı zorunlu ise onun üzerindeki lisansüstü eğitimin belli aşamalarına kadar uzayabilir. “Üstüne Eğitim – Hizmet İçi Eğitim”, yetişkinler eğitimi kapsamında olup, meslekte yeni bilgilere ulaşma, meslek değiştirme, meslek içerisinde sağlıklı iletişim kurma amaçlarını kapsar. “Hizmet Sonrası Eğitim” ise, emeklilik dönemindeki boş vakitlerin amaçlı değerlendirilmesini, olan hobilerde uzmanlaşma veya yeni hobiler edinme ile ileri yaşların getirdiği sorunlarla baş etmek ve sağlıklı yaşamak hedeflerini kapsar.

Yaşam boyu öğrenme [*lifelong learning*] ve yaşam boyu eğitim [*lifelong education*] terimlerinde yer alan eğitim ya da öğrenme terimleri, beşikten mezara kadar süren eğitim ve öğrenme yaşantısını ifade etmektedir. Sürekli eğitim [*continuing education*] teriminin kullanımı ‘yetişkin’ ve ‘yetişkin eğitmeni’ terimlerinin kullanımındaki problem etrafında döner. Yetişkin eğitimi, halk okul sisteminin uzantısı olarak görülmektedir. Yüksek eğitim kurumlarının da kullandıkları bir terim olan sürekli öğrenme, yetişkinler için akşam ve hafta sonları dersleri sunmaktadır. Buradaki süreklilik kelimesi, güncellenen şekliyle sürekli profesyonel eğitimi [*continuing professional education*] çağrıştırmaktadır, fakat bu terimin yetişkin eğitimi kavramı ile yer değiştirmesine rağbet edilmemektedir (Merriam ve Brockett, 1997).

Uluslararası çok bilinen ve Kuzey Amerika’da kullanımı artan üçlü terim, örgün eğitim [*formal*], yaygın eğitim [*informal*] ve örgün olmayan eğitim [*non-formal*] kavramlarıdır. Eğitim etkinliklerinin bu üçlü sınıflandırması sıkça yetişkin eğitimi kavramını çağrıştırmaktadır. ‘Örgün eğitim’, özelleşmiş programlar sunan teknik ve mesleki öğretimle birlikte, hem özel ve hem de halk okullarının tüm seviyelerini kapsayan eğitim kurumlarıdır. ‘Yaygın eğitim’, genellikle plansız, yaşantı-temelli, bireyin günlük yaşamında rastlantısal öğrenmeyle oluşan, örneğin doktor ofisindeki bir magazine göz gezdirmeye, arkadaşlarla rasgele konuşma, televizyon izleme gibi herhangi bir yolla yapılan öğrenmedir. ‘Örgün olmayan eğitim’ ise, yerleşik örgün sistemin dışındaki herhangi bir organize eğitimidir (Coombs, 1989). İlk yardım programının Kızılay tarafından verilmesi bir örgün olmayan eğitim olup, uluslar arası ve toplum gelişimi etkinliklerinde kabul edilen bir kategori olmuştur (Ewert, 1989).

Tıp’ta oluşan hızlı ilerlemeler sonucunda geçmiş yüz yıllara bakıldığında insan ömrü uzamış görülmektedir. Endüstrileşme sürecini tamamlamamış ve aşırı yoksulluk sebebiyle açlıkla yüz yüze gelmiş olan ülkelerdeki insan ömrü ile endüstrileşme sürecini yüksek düzeyde tamamlamış ülkelerdeki insan ömrü karşılaştırıldığı zaman, 35– 40 yıl endüstrileşmiş ülke insanı lehine bir fark bulunmaktadır. Düzenli beslenme ve düzenli sağlık kontrolleri bu uzamada önemli bir etkidir. İnsan ömrü, ortalama 40-45 düzeyinden hemen hemen 90’lı yaşlara kadar uzamıştır. 65-70’li yıllarda emeklilik yaşında olan yaş grupları 1990’lı yılların sonundan itibaren henüz emeklilik sürecini tamamlayamamış yaş gruplarına dönüşmüştür. Bunun sonucunda iktisaden faal nüfusun bitişini belirleyen yaş sınırı 65 yaşına çekilmiştir. Çünkü endüstrileşmiş ülkelerde iktisaden faal nüfusun dışında yaşayan “emekli olarak tanımlanan” yaş grubunun beslenme ve sağlık giderleri, sağlık sigorta bütçelerini şiddetle zorlamaktadır. Hatta Avrupa Birliğine üye Federal Almanya gibi bazı Avrupa ülkelerinde ortaya atılan politik tartışmalarda bu yaş sınırınının 72’ye çekilmesini talep edilmektedir.

Endüstrileşme sürecinin tamamlanması ve bitmiş olması bir fantezi olup, bu süreç kendi içinde sürekli değişen bir yapıdır. Endüstrileşme süreci tamamlandı, o dilim içerisinde “artık her şey yapıldı” denilip, duragan kalınamaz. Değişmelerle birlikte, süreç içerisinde gelişimler oluşur. Bu gelişmeler ise, ‘yaşam biçimi’nde sürekli değişimleri gerekli kılar. Alınan bilgiler yıllar sonra, değişen teknoloji sayesinde

kullanılamaz hale gelir. Buna dayalı olarak bir işyeri hizmet elemanını alırken ondan istediği beklentiler bir süre sonra yetersiz kalır. Bireyin üretkenliğini gelişen günün koşullarına göre devam ettirebilmesi için, onun daha değişik nitelikler kazanması gerekebilir. 19. Yy. ve hatta 20. Yy insanı meslek öncesi eğitimden aldığı belli sayıdaki nitelikleri ile tüm yaşamını 'iş sahibi' olarak devam ettirebilirken, 20. Yy. sonlarından itibaren bu niteliklerine daha başka nitelikler katması gerektiğini hissetmeye başlamıştır. Ortalama olarak 10 yılda bir bu nitelik kazanma gerekliliği, bireyi yeni eğitimler alma ortamlarına sürüklemektedir. Başka bir deyişle, 2000'li yıllarda bireyler mesleklerini yerine getirirken ilerleyen yıllarda en az üç ya da dört kez yeniden mesleki niteliklerini yenilemek ya da meslek değiştirmek zorunda kalacaklardır. Bu da kariyer eğitimini gerektirmektedir.

Bugünkü toplum yaşantılarında, çalışma gücü ve çalışma yerlerinin giderek değişmesi, kariyer danışmanlığı alanında, konuya ilişkin ihtiyaçların artışı yaratmıştır. Bu değişim 21. yüzyıla da yansımıştır ve artık kaybolmuş mesleklere nispetle daha fazla yeni meslekler yaratılmıştır. Özellikle endüstrileşmiş ülkelerde, çalışanların çoğu işlerinde eski güvenilirliklerini kaybetmektedirler. Bu durumda bugünün çalışma çevresi içinde, yaşam boyu süren bir işe sahip olmak pek olası görülmemektedir. Kurumların çoğunda, anlamlı ölçüde çalışma güçleri ihtiyacı azalmaktadır. Bu nedenle ayrılmak zorunda kalan çalışanlar, farklı işlere ve iş çevrelerine uyan yeniden ve üstüne eğitimler almak zorunda kalmaktadırlar. Hatta Almanya'da yaşayan bireyler, yeniden kazandıkları eğitimlerine uyan işte çalışabilmek amacıyla, oturma yerlerini bile değiştirmek zorunda kalmaktadırlar.

Her ülkenin kariyer eğitimine yaklaşımları, kendi değer sistemlerini ve dünyaya bakışlarını yansıtmaktadır. Kariyer eğitimi terimi ilk kez James Allen (1970) tarafından kullanılmıştır. Ona göre bu kavram, temelinde insanın evrenselliği anlayışındaki yenilenen farkındalık anlayışını ve bugünkü kariyer eğitiminde artan sosyal ihtiyacı belirtmekle kalmamakta, tüm eğitimsel girişim içindeki yerini yeni bir kavramla karakterize etmektedir. Kariyer eğitimi, Hoyt (1978)'a göre, bireylerin kazandıkları benlik kavramı, iş ve becerilerin, iş ve kariyer oluşumunun diğer opsiyonları için tanımlanması, seçimi, planlanması ve hazırlanması anlamındaki tüm yaşantılardır. Bireyin yaşamının her bir parçasını anlamlı, üretimsel, doyumlu hale getirebilmeleri için, onların gereken bilgi, beceri ve tutumları kazanmaları ve kullanmalarına yardım edecek olan yeniden eğitime odaklı bir çaba ile daha açık fikirli bir topluma doğru bir ilerleyiş anlamında kullanılmaktadır.

Yetişkin eğitimini tanımlayan bir anahtar sözcük, "yetişkin" ifadesi olmaktadır. Fakat yetişkin kimdir? Eğer biyolojik olarak tanımlanırsa, çoğu kültürler erinlik [*puberte*] dönemini yetişkinliğe giriş olarak düşünür. Bazı tanımlarda bu kavram, psikolojik olgunlaşma ya da sosyal rollerle örülmektedir. Knowles (1980) bu iki kriteri kullanarak, "bireylerin yetişkin eğitilmiş olarak davranmaları gerekir, eğer bireyler yetişkin rollerini yerine getirerek ve yetişkin bir benlik kavramı ile davranırlarsa, bu

Tablo 1: Yetişkin Yaşamındaki Dönemler

<i>Yetişkin ödevleri</i>	<i>Dönemler (yaş olarak)</i>
<i>Yuveyi terk etmek</i>	18-22
<i>Yetişkinler dünyasına giriş</i>	23-28
<i>İstikrar (kararlılık) arayışı</i>	29-34
<i>Kendini gerçekleştirmek</i>	35-42
<i>Yerleşmek, kendini yönetmek</i>	43-55
<i>Ağırlaşma (yavaşlama)</i>	56-64
<i>Üretimsel aktivitelerden el çekiş</i>	65 yaş ve üstü

durum ‘bireyin kendi yaşamından sorumlu olduğunu zorunlu olarak algılaması’ anlamına gelmektedir” şeklinde belirtmiştir. Daha geniş kapsamlı bir tanım da Paterson (1979) tarafından yapılmıştır. Kavramın ağırlık merkezinde, yetişkinlerin çocuklardan daha yaşlı olmaları ve bunun sonunda da, kendi davranışları hakkında bir dizi beklentilerinin olması bulunmaktadır: toplumların çoğunda, yetişkinin statüsü; onun farklı zeka yetenekleri, fiziksel güçleri, karakter özellikleri, inançları ve alışkanlıklarıyla belirlenmektedir. Yetişkinlerin zorunlu olarak olgun olmaları gerekmez. Fakat onların olgun ve yetişkin oldukları düşünülmektedir.

Tüm bunlar, bireyin meslek öncesi eğitiminin yetersiz kalacağını, çünkü en fazla bireyin yaşamının ¼’ünü kapsayan bir eğitimle yaşamın tamamının devam edemeyeceğini bu nedenle de, yaşam boyu eğitimin zorunlu olduğunu göstermektedir. Yukarıda yer alan ‘Yetişkin Alanındaki Dönemler’ başlıklı Tablo 1, yetişkin kavramını kapsayan yaşam dönemlerini göstermektedir. Tablo 1–Tablo 8 çeşitli yazarların görüşünden derlenerek oluşturulmuştur (bkz. Neugarten, 1968; Golud, 1972; Levinson, 1974; Sheey, 1976; Bernard, 1988. Aktaran Bolduc, 2004)

Meslek öncesi eğitimin bittiği dönem 18-22 yaş arasına rastlar. Bu yaş aralığı, genelde yetişkin eğitimi için [*adult education / Erwachsenenbildung*] başlangıç yaşı olarak kabul edilir. Dünya eğitim bilimi literatürleri tarandığında minimum 14 yaş ve altının zorunlu öğretim döneminde olduğu görülecektir. Avrupa Birliğine üye ülkelerde çoğunlukla zorunlu öğretim 16 yaşa kadar sürmektedir (LMC, 2005-2006). Aslında Tablo 1’deki ilk yaş aralığı, hizmet öncesi eğitimde mesleğin öğrenildiği yaş gruplarını göstermektedir. Zaten aynı tablo bir alttaki yaş aralığını ise, yetişkinler dünyasına giriş olarak tanımlamaktadır. Burada beklenen iktisaden faal nüfusta üretken bireyler arasında yer almaz. Sağlıklı bir bireyde şu an için beklenen 65 yaşına kadar üretken olarak çalışmasıdır. Tablo 2 ve Tablo 8 arasındaki bilgiler, her bir yaş dönemini tanımlayan genel unsurları içermektedir.

Tablo 2’deki özellikleri ile birey topluma uyumunu [*integration*] gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Uyumunu sağlayan bir vatandaşın alması gerekli olan destekler, kendi kurduğu çevresinden beklenmektedir. Burada birey, anne-baba çemberinden tamamen uzaklaşmaya çabalar.

Tablo 2: Yuvaıı Terk Etmek

Aşama ve Yaş	Önemli Olaylar	Psikolojik Ödevler	Kişisel Pozisyon
Yuvadan ayrılma (18-22 yaş arası)	Yeni örgütlenmeler yaratmak, Gruplara dahil olmak, Tam zamanlı olarak bir iş yerine sahip olmak.	Kendisini ebeveyn ailesinden bağımsız hale getirmek. Kendi kimliğini tanımlamak. Yeni yaşamı için yeni destekler bulmak	Ebeveyn ailesiyle bir arada olma ve eskiden olduğu gibi aileye dahil olma bocalamasını terk etmek

Tablo 3: Yetişkinler Dünyasına Giriş

Aşama ve Yaş	Önemli Olaylar	Psikolojik Ödevler	Kişisel Pozisyon
Yetişkinler dünyasına giriş (23-28 yaş arası)	Evlenmek. Partnerinin yanında olma isteği. Kendisinin kurduğu ailenin bireyi / üyesi olmak. Sorumlu olmaktan uzaklaştırılmak veya işyerini terk ediş	Kendisini yetişkin olarak görmek. Yakın arkadaş olma kapasitesini geliştirmek Bir yaşam projesi, bir imge/plan) oluşturmak Bir eğitici / psikolojik danışman bulmak	Yapmak zorunda olanı "yapmak" Yaşamak için ve gelecek için yapmak. Kendini yetişkin olarak yönetmek

Tablo 3 bireyin sürekli bir partnerden daha fazla şeyler beklediğini anlatmaktadır. Bu bir anlamda evlilik tir. Ama yaşam için evlilik de yeterli değildir. Birey yeni yaşamı içerisinde oluşan çevreye duyuşsal uyum [*emotional integration*] yapmak için, kendisinden daha deneyimli birisinden yardım almaya ihtiyaç duymaktadır. Psikolojik danışman, onun gelecek planlamalarını yapmasında optimal kararı almasında ona yardım edebilecektir. Burada "yetişkin eğitimi veren bir kuruma" rastlanılmayacak olunursa, bu dönemde farklı saplantılar kendini gösterebilir: radikal politik görüşler, kökten dincilik, tutkunluk veren oyunlara yönelme, alkol alışkanlıkları v.b.

Tablo 4, bireyin kararlılık arayışında hangi faktörlerle karşılaşacağını göstermektedir. Birey istediği/ planladığı yaşantıya erişemediğinde, sert değişimler yapabilir. Bu sert değişim görüńgüleri, onun uyum [*accomodation*] yapma derecesini gösterecektir. Bazı bireylerde, eř değişirme, önceki yaşam döneminde terk edilen okullara dönme gibi davranışlar görülebilmektedir. Bazılarında ise, meslek değişirme veya daha fazla kazançlı bir iře yönelme davranışı, onların mesleksel niteliklerini geliştirmeye yönelik bir eğitim arayışlarına cevap verecek olan yetişkinler eğitimi veren kurumların varlığına ihtiyağ kendini göstermektedir.

Tablo 5, bireyin kendisine göre bir yaşam dönemecindeki faktörleri göstermektedir. Aile artık, yalnızca karı-koca ilişkisi olmayıp, karar verme sürecine hem kendi lehinde hem de anne-baba ailesi adına katılan çocuklar da yer almaktadır. Bu artık yeni bir

Tablo 4: Kararlılık Arama

<i>Aşama ve Yaş</i>	<i>Önemli Olaylar</i>	<i>Psikolojik Ödevler</i>	<i>Kişisel Pozisyon</i>
<i>Kararlılık arayışı (29-34 yaş arası)</i>	Çocukları okula göndermek. Kariyer / değişimde kazanç aramak Eşten uzaklaşma, boşanma Yeniden evleniş Yüksek öğretime / okula olası bir dönüş	İlişkilerini yeniden değerlendirmek. Yaşam sorumluluklarının yeniden sınanması, güven ve kontrol araştırmalarının yapılması. Kişisel değerlerini yeniden test etme. Yaşam boyu hedefler koyma. Çocuklarının büyüyor olduğunu kabul etme	“Sürdürdüğüm yaşam, gerçekleştirmek zorunda olduğum yaşam mı?” “Verilen emirleri mi, benimle uyumlu olan isteklerimi mi gerçekleştireceğim?” Kendisi için yaşam boyu hedefler koymak ve bunlara erişmeye çalışmak

Tablo 5: Kendini Gerçekleştirmek

<i>Aşama ve Yaş</i>	<i>Önemli Olaylar</i>	<i>Psikolojik Ödevler</i>	<i>Kişisel Pozisyon</i>
<i>Kendini gerçekleştirmek (35-42 yaş arası)</i>	Danışman ile uzaklaşmanın oluşması. Üçüncü neslin sorumluluğunu duymak: aile ve aile üyelerinin geleceğine endişelenme.	Gerçekle ve ölümle yüzleşme, ölümün etkisini hissetme. İşverenle ve eşi ile olan ilişkilerindeki hatalı yönlerini düzenleme. Eşini yeni değerlerle kendine özgü bir biçimde yeniden değerlendirmek	Erkek, zenginlik pozisyonunun kadında ise, olumluluk pozisyonunun gelişimi. “Yaptıklarım iyi şeyler mi?” “Zaman değiştirilebilir mi?”

babanın dışta bir yol gösterene gereksinimi yoktur. Kurmuş olduğu aile ilişkisini değerlendirmektedir. Burada hata yapmama bireylerin, kendisinden beklediği ön davranıştır.

Tablo 6, bireyin kendi deneyimleri ile doyunluğa eriştiğini ve bu nedenle, başkaları için destek olmaya hazır oluşunu anlatmaktadır. Bilişsel ve duyuşsal uyumlarını [*cognitive-emotional adaptation*] başarı ile sağladıklarından topluma aktif olarak katılabilmektedirler. Ailenin temel taşı olan çocuklar, artık evi terk etmektedirler. Böylece karı-koca, bundan sonraki yaşam sürecini yeniden daha olumlu bir biçimde, nasıl planlayacaklarını düşünmektedirler. Bu dönemde, bireylerin hobilerine yönelik eğitim ihtiyaçları ve sağlık sınırlarının zorlanmasından doğan sağlık eğitimi ihtiyacı, yetişkinler eğitimi veren kurumlarca karşılanır.

Tablo 7, genelde eşlerden birinin olası ölümü sebebiyle, duyuşsal sorunlar içerisine

Tablo 6: Yerleşmek, Kendini Yönetmek

<i>Aşama ve Yaş</i>	<i>Önemli Olaylar</i>	<i>Psikolojik Ödevler</i>	<i>Kişisel Pozisyon</i>
<i>Yapıtlara erişmiş olmak (43-55 yaş arası)</i>	Kararlılık. Kariyerde (meslekte zirveye erişme) Başkaları için öğretmen / yol gösterici olabilme. Çocukların evden ayrılmaları. Yeni ilgilere sahip olma. Fiziksel sınırlarla karşılaşma. Topluma aktif katılma	Gelişen bir vicdan duygu-suna ve yetkiye erişme. Aile ilişkilerini yeniden oluşturma. Kendi özgün seçimini ve yaşam üslubunu tatma. Yaşam ve organizasyon arasındaki bağlantıları yeniden sınama	Belki artık çok geç ancak, yaşamımın ikinci kısmını düzenleyebilirim

Tablo 7: Ağırlaşma / Yavaşlama

<i>Aşama ve Yaş</i>	<i>Önemli Olaylar</i>	<i>Psikolojik Ödevler</i>	<i>Kişisel Pozisyon</i>
<i>Boşluklarla karşılaşma (56-64 Yaş arası)</i>	Eşin olası ölümü, Sağlık sorunları, Emekliliğe hazırlanma	Yaşanılacak süre içerisinde geri kalan hedefleri gerçekleştirme isteği. Kendisinin yaşlılık dönemine geçtiğini kabullenme	Duygularda ve ilişkilerde yumuşama Önemli bir evlilik partneri olma. Onunla iyi geçinmek

düşüldüğünü ve emeklilik düşüncesinin başladığını göstermektedir. Bu dönem, kazanılan deneyimlerle planlanamaz. Zaten sağlık sorunları, akut halden kronik hale dönüşmüştür. Eğer hayatta ise evlilik partneri, yokluğuna dayanılamayan yakın bir arkadaşlığa dönüşmüştür. Uyum [*accomodation* ve *integration*] ve sağlık problemlerinin çözümünde uzman elemanlarla karşılaşma ve onlardan eğitim alma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 8'in gösterdiği yaş grubu, kurmuş olduğu çevredeki olası kayıplar nedeniyle, topluma uyum yapma güçlüğü içerisinde. Coşkularını içinde tutamaz, oldukça duyarlıdır ve kendisi ile paylaşacak bir ortam arayışı içindedir. Genelde bu yaş grubunda kendini dış dünyadan soyutlamalar veya mabetlere çekiliş gözlenebilir. Tam zamanlı veya daha serbest yaşlılık evlerine gidenler, profesyonel desteklerle karşılaşırken, çocuklarının yarattığı aile ortamında kalanlarda daha çok içe kapanış gözlenebilir. Bu aşamada bireyi yaşama bağlayacak, sağlık eğitimi, hobi eğitimi ve boş zamanlarını anlamlı değerlendirme eğitimi gibi aktiviteler, yetişkinler eğitiminin temel konularıdır.

Tablo 8: Üretimsel Aktivitelerden El Çekiş

<i>Aşama ve Yaş</i>	<i>Önemli Olaylar</i>	<i>Psikolojik Ödevler</i>	<i>Kişisel Pozisyon</i>
<i>Vasiyetini yazma / yaşamını anlatma (65 yaş üstü)</i>	Emeklilik. Fiziksel olarak çökme. Gelir ve aktivitelerinde önemli değişme. Arkadaşlarının, hatta eşinin ölümüyle yüzleşme. Yaşamla yeni sözleşmeler yapma	Uyum yapma (adaptasyon) araştırmaları. Kendi ölümüne ve eşinin ölümüne hazırlanma	Ölüm yakınındadır, vasiyeti gerçekleştirmek gerekir Aile önemlidir. Coşkularını ve acılarını yakınlarıyla paylaşır.

Makalenin Amacı

Bu araştırmanın amacı, A.B üye ülkelerindeki yetişkinler eğitim standartlarına uygun olarak İngiltere, Estonya ve Türkiye'nin ortaklığında gerçekleşecek olan iyi bir paylaşım, "yetişkin eğitimindeki öğretmenlerin profesyonel standartlarının" geliştirilmesine yönelik durum tespitinin yapılmasıdır.

Makalenin Önemi:

Türkiye'deki yetişkinler eğitimi yapan kurum ve kuruluşlar "halka yönelik yetişkin eğitimi veren kurumlar ile kendi elemanlarına hizmet içi eğitimi veren kurumlar olarak iki grupta toplanabilir:

Yetişkinlere okuma-yazma öğretme ve onlara genel ve pratik meslek becerisi kazandırma çabaları, Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde başlamıştır. 1930'lu yıllarda kurulan "köy enstitüleri" halka yönelik temel faaliyetlerin en önemlisidir. Bu girişim 1935 yılında tek başına ve iktidarda bulunan ve tek partili sistem içerisinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden gelmiştir. Yetişkin eğitiminin başka bir türü ise, yine 1930'lı yıllarda kurulmaya başlanan "Halk evleri"dir. Bunların kurulması Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) 3. Kurultayında kararlaştırılmıştır. Halk evlerinin hedefi, halka modernleşme sürecinde uygun hedefleri ve yapılan reformları benimsetmektir (Cumhuriyetçilik, Laiklik, Demokrasi, Halkçılık v.b.). Bunun yanı sıra, halk arasında yerleşmiş olan sınıfsal farklılıkların kaldırılması da temel hedeflerden birisidir. Halkevlerinin kuruluşundan önce bir grup genç, çeşitli Avrupa Ülkelerine gönderilerek oradaki halk eğitimleri hakkında onlardan araştırma yapmaları istenilmiştir. 1932 yılında Ankara'da ilk Halkevi açılmıştır. Ancak bunlar, Cumhuriyet Halk Partisi'nin birer yan kuruluşları olarak ülke çapında art arda çoğaltılmıştır. Bu kurumlarda, dil, edebiyat, güzel sanatlar ve spor gibi dallarda kurslar açılmıştır. Çok partili sisteme geçilen 1946 yılından sonra, 1950'de iktidar olan Demokrat Parti (DP) 1952 yılında Halkevlerini ideolojik yönelimleri oldukları savıyla kapatmıştır. 1960 yılında Halkevleri yeniden açıldı (Halkevlerinin tarihi, Bkz. <<http://www.ataturk.net/cumh/halkevleri.html>>) Bazı halk

evleri “Halk Eğitim Merkezlerine” dönüştürüldü. Ticaret ve Sanayi Odaları da halka yönelik yetişkinler eğitimi vermektedir. Bu amaçla Türkiye’de yine halka yönelik bazı kurslar açılmaktadır (Aydın ve Güntürk, 2003).

Bazı kamu kurumları ve özel sektör kendi elemanlarına “hizmet içi eğitimi” başlığı altında yetişkin eğitimi vermektedir. Örneğin üniversitelerde, bakanlıklarda, bankalarda veya özel sektörde fabrika ve firmalarda verilen eğitim gibi. Eğitim ihtiyacı, ilgili kurum tarafından saptanılır. Bu eğitimlerin amacı, eskimiş bilgilerin yenilenmesi, aynı kurumda çalışan elemanların birbirleri ile tanışması, workshop teknikleriyle bazı problemlerin çözümünde fikir alış verişinde bulunmaları, kadro ilerlemeleri için yeni bilgileri kazanmaları olarak tanımlanabilir. Bunlar, tamamen veya kısmen dıştan gelen katılımcılara kapalı hizmet içi eğitim kurslarıdır. Bilgi, kariyer, yaş, ekonomik standartlar, çalışma kültürü v.b gibi.. Katılımcıların hazır bulunuşluk özellikleri, kurs tipine göre homojendir. Kurs sonunda erişilen niteliklerde de bu homojenlik korunur.

Türkiye’de ortalama olarak iktisaden faal nüfusun %10’nu işsiz olup, bir işe sahip olduğu halde, yeterli yaşam standardına erişemediği için kendisine tekrar tekrar yeni işyerleri arayan gizli işsiz diye nitelendirilebilecek yoğun bir kesime de sahiptir. Bunun sağlıklı bir oranını vermek hemen hemen hiç mümkün değildir. Çünkü kariyer ilerleme ihtiyacı görecelidir. 2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre nüfus, 67.844.903 olu, nüfus artış hızı %18.28’dir. Bunun 44.109.336’ü şehirlerde, 23.735.567’ü köylerde yaşamakta olup, en fazla nüfus yoğunluğunun olduğu bölge Marmara Bölgesidir. En az nüfus yoğunluğu ise, Doğu Anadolu Bölgesindedir. (Devlet İstatistik Enstitüsü Genel Nüfus Sayımı <<http://www.die.gov.tr/nufus/02012002T2.jpg>>).

Yöntem

Bu araştırma, A.B Komisyonu Sokrates Grundvig 2 projesi tarafından desteklenmekte olup, 1 Ağustos 2005’de başlamıştır ve bir yıl sürelidir. Bu standartların saptanmasına İngiltere’nin koordinatörlüğünde Türkiye, Estonya ve Litvanya birlikte katılmaktadır.

İlk toplantı İngiltere’de UK Lancaster & Morecambe College’de 23-27 Eylül 2005 tarihinde İngiltere grubu (John Perry, Julie Feeney, Kath Howard ve Helen Deacon), Türk grubu (Prof. Dr. Emel Ültanır; Prof. Dr. Y. Gürcan Ültanır) ve Estonya’dan gelen Birgit Lao’nun katılımları ile gerçekleşmiştir. (Litvanya ise, 2. toplantıdan itibaren çalışmalara katılacaktır) Bu toplantıda, adı geçen her üç ülkenin eğitim sistemleri ile yetişkinler eğitimindeki aktiviteler tanıtılmış ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalar programlanmıştır. Ülkelerin eğitim sistemleri ve yetişkin eğitim modelleri hakkında aşağıda verilen bilgiler, bu toplantıda o ülkeyi temsil eden kişi ve kişilerce verilmiştir. Bu araştırma, UK Lancaster & Morecambe College’daki toplantıdan sonraki aşağıdaki üç aşamada gerçekleştirilecektir:

- i. Bu çalışma, makale araştırma projesi için başlangıç adımlarından birisidir. İngiltere, Estonya ve Türkiye’nin eğitim sistemlerinin yanı sıra, adı geçen

ülkelerin yetişkinler eğitimi ile ilgili unsurlar yer almaktadır. UK Lancaster & Morecambe College'deki toplantıda tanımlanan bu faktörler, olan durumu göstermektedir. Türkiye'de yetişkinler eğitiminde yapılması gerekli olan temel düşünceler A.B'deki yetişkinler eğitim standartlarının ölçütleri doğrultusunda oluşturulacaktır. Bu makale daha geniş açıklamalarla ayrıca sanal ortamda <<http://www.mersin.edu.tr>>'de yayınlanmıştır. Gerek üniversitelerde, gerekse diğer kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarında yetişkinler eğitimi konusunda çalışan kişilerin katkısıyla, söz konusu standartların geniş katılımı tespit edilmesi, UK Lancaster & Morecambe College'de projeye katılan çalışma gruplarının aldığı bir karardır. Bu geniş katılımı beklentiler şu başlık altında toplanabilir: "Olan duruma bakarak ülkenin gelişen koşullarına göre, "yetişkinler eğitim standartları" neler olmalıdır?" Bu sorunun <adult_tr@yahoo.de> adresinde cevaplanması okuyuculardan beklenmektedir.

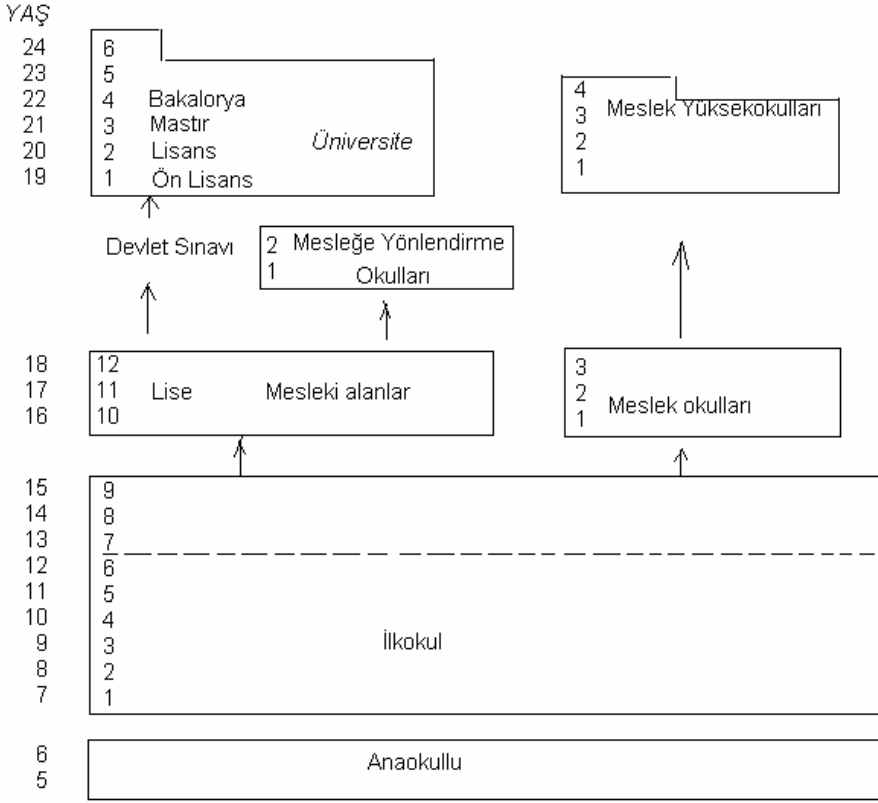
- ii. Bu cevaplardan oluşturulacak standartlar, ayrıca <<http://grundtvig.euproject.net/>> adresinde İngilizce olarak Avrupa Birliği üye ülkelerinde daha geniş bir kitleye yayınlanacaktır. Toplanan bilgilerin analizi, proje grupları tarafından Mersin'de Mart 2006'daki toplantıda yapılacaktır.
- iii. Üçüncü aşama ise, Estonya'da Haziran 2006 toplantısında gerçekleştirilecektir. Yapılan analizler, tespitler ve araştırmalar doğrultusunda A.B standartlarına uygun olarak katılımcı ülkeler için yetişkin eğitim standartları bir paralellik içerisinde saptanacaktır.

Sokrates Grundvig 2 Yetişkin Eğitim Standartları Projesindeki Ülkelerin Eğitim Sistemleri

Estonya

Şekil 1 Estonya eğitim sistemini göstermektedir. Bu sisteme göre, anaokulundaki öğrenciler, 5 ve 6 yaşla birlikte anaokulu/anasınıflarına başlamaktadırlar. Bunu ise 9 yıllık zorunlu öğretim dönemi takip etmektedir. Bu dönemin ilk 6 yılı ilk okul, diğer üç yılı ise, ikincil alanın zorunlu öğretime dahil edilen birinci kısmıdır. Ancak bunlar birer kampüs okul türünde olup, öğrenciler değişik yaş gruplarına göre farklı binalardaki ilköğretim okullarına aynı kampüste devam etmektedirler. Bu zorunlu öğretim dönemine başlama yaşı ise, 7 yaşıdır.

16 yaşla zorunlu öğretim dönemi bitmekte ve lise [*Gümnaasium*] ve meslek okulları [*Kutsekeskharidus*] bunu takip etmektedir. Liseden sonra 2 yıl süreli mesleğe yönlendirme [*Kutsekeskharidus*] basamağı gelmektedir. Bu meslek okulları veya mesleğe yönlendirme okulları zorunlu öğretimden sonra iki basamak halinde eğitim sistemi içinde yer alırlar. Bundan sonra ise devlet sınavı yapılır. Öğrencilerin meslek

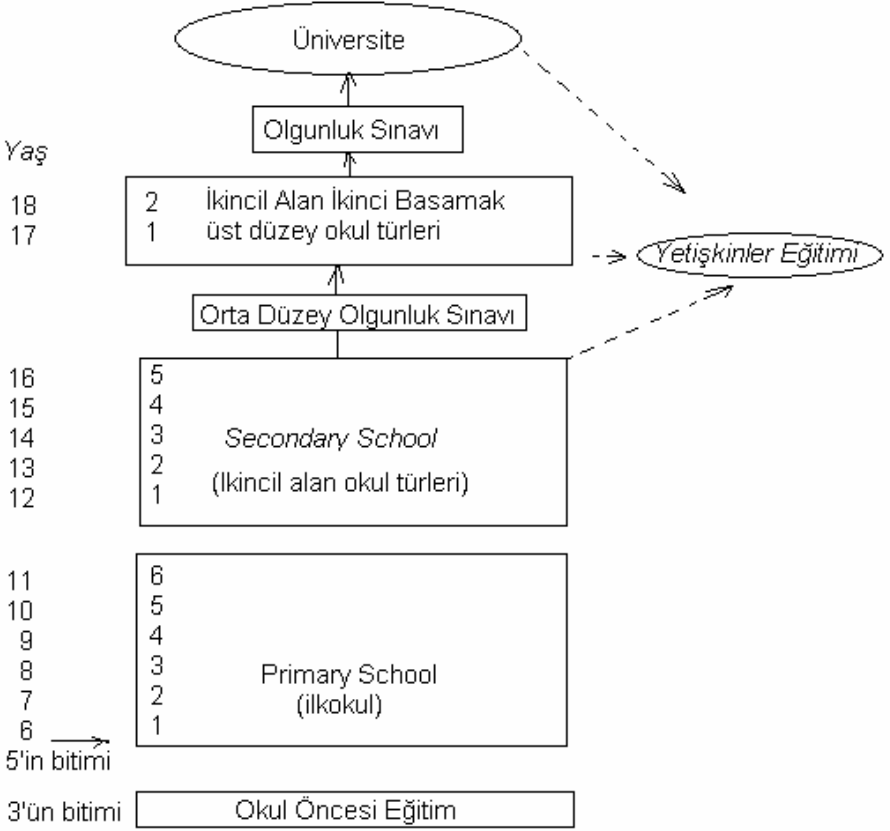

Şekil 1: Estonya Eğitim Sistemi

yüksek okullarından üniversiteye geçiş hakları vardır. Yüksek öğretim, lisans öncesi, lisans, master, bakalorya, doktora veya *residentuur* (danışman temsilci) başlıklarında akademik ünvanlar vermektedir.

İngiltere

İngiliz eğitim sistemi anaokullarıyla başlar. 3 Yaşın bitimiyle birlikte, çocuklar anaokuluna başlarlar. 1. Eylül tarihinde 5 yaşını tamamlayan çocuklar ise, ilkokulla başlar. İngiltere ve Galler'de öğretim döneminin sonunda girilebilen iki bitirme niteliği bulunmaktadır. 11 yıllık okula gidişten sonra 16 yaşta edinilen *General Certificate of Secondary Education* ve bunu takip eden iki yıl sonra 18 yaşında girilen *Certificate of*

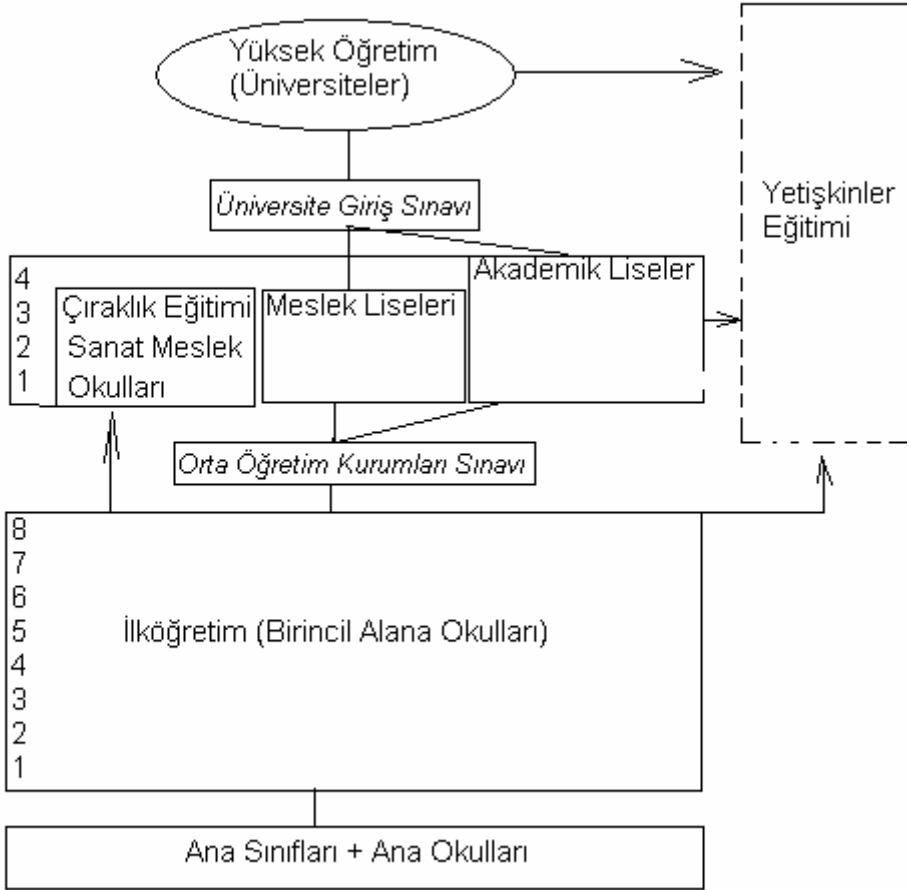

Şekil 2: İngiliz Eğitim Sistemi

Education at Advanced Level (GCE, A – Level). Yüksek öğretime girmek için ise, GCE A-Level veya dengini isteyen bir ön koşul vardır. Yüksek öğretimde *Open University* toplum içinde yaygınlaşmıştır. Bu tür yüksek öğretim formal giriş niteliği istememektedir. Şekil 2. İngiliz eğitim sistemini göstermektedir.

Türkiye

Tüm dünya eğitim sistemlerinden (Doğu Bloktan ayrılan ve A.B üyesi olan Estonya dışında) farklı olarak Türk eğitim sistemi içinde ikincil alan birinci basamağı

Şekil 3: Türk Eğitim Sistemi

İlköğretim alanına katılmış ve böylece 8 yıllık kesintisiz zorunlu öğretim aşaması oluşturulmuştur. Bu aşamadan sonra, Orta Öğretim Kurumları Sınavıyla (OKS) lise başlığı altındaki ikincil alan okul türlerine öğrenciler geçiş yapmaktadır. Bu ise 14 yaş döneminin üstüne denk gelmektedir. Türk eğitim sistemi içerisinde Halk Eğitim Merkezlerinde yetişkinler eğitimi 14 yaş ve bitiminden sonra başlar. Liseler, türlerine göre 2005-2006 yılından itibaren 4 yıldır. Bunun sonunda yapılan üniversite giriş sınavıyla baş vuran öğrencilerin hemen hemen 1/3'ü üniversite okuma hakkı kazanmaktadır. Şekil 3 Türk eğitim sistemini göstermektedir.

Sokrates Grundvig 2 Yetişkinler Eğitim Standartları Projesindeki Ülkelerdeki Yetişkin Eğitimi Modellerine Ait Örnekler

Estonya

Yetişkinler Eğitimi ve ANDRAS nedir?

Estonya Yetişkin Eğiticileri Derneği [*The Association of Estonian Adult Educators-AEAE – ANDRAS*], Estonya'nın hükümete bağlı olmayan bir örgütü olup, yaşam boyu öğrenme düşüncesini yaygınlaştırmaktadır. Estonya'da yetişkin öğreticileri öğretimini ve “Yetişkin Öğrenenler Haftası”nı organize eder. *ANDRAS (AEAE)*, Estonya'da yetişkin eğitimi niteliklerini belirlemektedir. Yetişkin Eğiticilerinin Eğitiminde yer alacak niteliksel standartların hazırlanmasında 5 yıllık uygulamalara sahiptir. Bu örgüt “yetişkin eğitiminin” farklı branşlarını temsil eder ve andragoji alanındaki üyelerin yeterliklerini geliştirmeyi amaçlar. Non-formal eğitime odaklanmıştır. Hem formal hem de *non-formal* (devlete bağlı olmayan örgütler) öğretim kurumları, açık üniversiteler, yetişkin liseleri ve benzerlerinden oluşan 56 üyesi bulunmaktadır.

İşlevleri nelerdir ?

1. Yapı: Genel topluluk 56 üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulunda 5 üye bulunmaktadır. Bir başkan ve üyeler (genel sekreter, yetişkin öğrenciler haftası koordinatörleri) Temel etkinlik alanları: Eğitim politikasını biçimlendirmede kısmen aktif rol oynar. Ayrıca Öğretim seminer ve konferanslarının organize edilmesi, yetişkin eğitimi ile ilişkili bilgilerin toplanması ve yaygınlaştırılması, eğitim araştırmalarının gerçekleştirilmesine çalışır.
2. Temel Etkinlikler: Yetişkin öğrencilerin haftası [*Adult Learners Week*]. Amaç, yetişkin evreni içinde öğrenmeyi desteklemek, öğrenme ve çalışma ile ilişkili her hangi bir bilgiyi yaymak, öğrenme, öğretme ve eğitimde dikkat çekici bir örnek oluşturan birey ve kurumların varlıklarını tanımak. Bu hafta, Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile yapılan ortak çalışmalarla organize edilir. Yetişkin Öğrenci Haftalarındaki Temel Olaylar: Açılış seramonisi, bireylerin ve kurumların önde gelen başarılarını yetişkin eğitiminde tanımak, onaylamak, yöresel düzeyde yetişkin eğitimi formundaki işlevler.

Yetişkin Eğitimi Forumu

Bu forum, yetişkin eğitimi sağlayanların bulunduğu yerlerdeki yöresel otoriteler, çalışanlar ve sosyal partnerlerden oluşur ve onların fikirleri burada paylaşılır. Kişilerin, bilinçlerine yaşam boyu öğrenme kavramının sokulması amaçlanır. Katılanlardan kendi fikirlerini paylaşmaları ve kendi etkinliklerini göstermesi istenir.

Yetişkin Eğiticilerinin Nitelikleri

Yetişkin eğiticilerinin profesyonel nitelikleri, bir yetişkin eğiticisinin profesyonel standartlarından beklenen dizilerle belirlenir.

Uygulama Alanları

1. Çalışanlardan beklenen niteliklerin saptanması

2. Öğretim ve ders programlarının belirlenmesi
3. Sınav ve değerlendirme ile ilgili profesyonel niteliklerin belirlenmesi
4. Uluslar arası profesyonel niteliklerle ilgili dokümanların karşılaştırılması

ANDRAS'ın katıldığı uluslararası projeler

Beş Grundvig Projesi partneridir:

1. Yaşam boyu eğitimde uygun yöntemlerin tanıtımı
2. Vatandaş okulları: Yetişkin eğitimindeki yeni alanlar / küçük köyler kendi geleceklerini geliştirirler
3. Grundvig yetişkin öğrenci haftası ile canlandırılır
4. Yetişkin öğrencilerde, esnek öğrenme ortamı
5. ASSET (Avrupalı öğretmenlerde ilave becerilerin desteklenmesi)

İngiltere (UK)

UK Lancaster & Morecambe College'da Yetişkinler Eğitimi

Lancaster & Morecambe Koleji, meslek eğitimi ve yaşam boyu öğrenmeyi sağlayan bir halk sektörü olup “Üstüne Eğitim Koleji”dir (Bu projede kolejin rolü, araştırma programının yönetimi ve üyeler arasındaki koordinasyonun sağlanmasıdır). Lancaster&Morecambe Kolejinde tüm kurslara 19 yaş ve üzerindeki yetişkin öğrenciler alınmaktadır. Yetişkin öğrencilere, seçtikleri belirli sayıdaki çalışma alanında niteliklerini güncelleştirmek, ya da kariyer alanlarını değiştirmek istediklerinde yardım edilmektedir. Bunun dışındaki diğer öğrenciler ise, becerilerini part-time temelli olarak geliştirmeye çalışan ve öğrenmeyi seven öğrencilerdir.

Zorunlu Eğitim Sonrası Yapılan Öğretimde Profesyonel Standartlar

İngiltere'de Yaşam boyu Öğrenme

- Yaşam boyu öğrenme alanındaki tüm çalışmaların profesyonel gelişiminden sorumlu olan bir sektördür.
- Öğrenmeyi sağlayanlara yapılan toplantılar aracılığıyla mevcut becerilerin ve eğitim gündemlerinin pekiştirilmesini destekler.

İngiltere Yaşam boyu Öğrenmenin Rolü

Sektördeki personelin gelişen ihtiyacını karşılamak

- Sağlıklı ve kapsamlı iş piyasası bilgilerini vererek, daha garantili ve hatasız çalışma gücünü planlayabilme,
- Yaşam boyu öğrenme sektörü içinde, rollerin kompleks olmasını destekleyen ve tanıyan standartlara dayalı nitelikleri geliştirme.
- Esneklik ve şans sunma,
- Giriş noktalarını ve ilerleme rotalarını garanti altına almak için “tırmanan çerçeve” standartlarına dayalı nitelikleri geliştirme

FENTO' nun (*Further Education National Training Organization - Üstüne Eğitim Ulusal Öğretim Organizasyonu*) şimdiki adı, LUK (*Lifelong Learning United Kingdom - Birleşik Krallık Yaşam Boyu Öğrenme*) dir.

İngiltere'de Üstüne Eğitimdeki öğretmen öğretimi niteliklerinde FENTO standartları

- Öğrenenlerin ihtiyaçlarını değerlendirme,
- Gruplar ve bireyler için öğretme ve öğrenme programlarının planlanıp hazırlanması,
- Bir dizi öğretme ve öğrenme tekniklerinin geliştirilmesi ve kullanımı
- Öğrenme süreçlerinin yönetimi,
- Öğrenenlere destek sağlanması,
- Öğrenme çıktılarını ve öğrenenlerin başarısını değerlendirme,
- Bireyin kendi performansını değerlendirme ve gelecekteki uygulamayı planlama,
- Profesyonel beklentilerle ilgili toplantı yapma.

Çalışma Programları

LMC'de çeşitli diplomalar verilmektedir. Ulusal sertifikalar, ulusal diplomalar, sınavsız kurslar, profesyonel nitelikler, giriş kursları, diploma /belge alma kursları ve yüksek öğretime giriş kursları verilmektedir.

Eşitlik&Farklılık İlkesi

Politik durum: Lancaster&Morecambe Koleji'nde kolejin tüm üyeleri, potansiyellerini en üste çıkarmada eşit şansa sahip olup, herkese eşit değer ve saygıda davranılır. Kolej toplumunun hiçbir üyesinin ırk, cinsiyet, yaş, din ve kültür temelli olarak yeteneksiz ayırt edilmemesi gerekir. Bireylerin eşit hak, sorumluluk ve fırsatlarla adlandırıldıklarına inanılır. Özürlü bireylerin, başarılı olarak uyumlu olmalarına yardım edilmektedir. Belirli bir öğrenme güçlüğü ya da uzman yardımına ihtiyacı olanlara, öğrenme destek yardımı yapılır.

Öğrenci Hizmetleri

Kolej hakkında bilgi aranırken verilen destek olup, öneri ve rehberlik hizmeti sunan önemli bir birimdir.

2005-2006 öğretim yılında kolejde açılan dersler arasında; hayvan bakıcılığı, sanat, desen ve elişleri; güzellik terapisi, iş ve yönetim, sağlık bakımı; yemek ve içecek sunumu, konukseverlik ve pazarlama [*catering, hospitality & retail*], çocuk eğitimi, bilgisayar ve enformasyon teknolojisi, saç bakımı [*Hairdressing, horticulture*] bahçe bakımı, dil eğitimi, seyahat ve turizm [*Travel&Tourism*].

Bu okulda, yeni kariyer arayanlara, mevcut kariyerini geliştirmek isteyenlere ya da sadece hoşlandıkları için okuyanlara uyan kurslar da bulunmaktadır. Bazılarının seçeceği kariyerle ilgili bir bilgisi bulunmamaktadır. Bu tür öğrenciler, öğrenci

hizmetlerine başvurarak [*student services*] kariyer hakkında görüşme yapabilmektedirler.

Farklı öğrenme yolları

- Full-time kurslar, bireyi işinde yeni konu alanları ile tanınan niteliklere yönlendirerek, yeni bir kariyer, üstüne eğitim ya da yüksek öğretim imkanlarını sağlar. Full time kurslar, haftada 16 saate kadar ders demektir.
- Part-time kurslar: Bu kurslar mesleksi (bir nitelik kazandıran) ya da mesleksi olmayan (ilgilere yönelik ve herhangi bir değerlendirmenin olmadığı, *non-vocational*) kurslardır. Meslek kursları, gündüz ya da akşam yapılabilir. Kursların çoğu Eylül, Ocak ya da Nisan'da, bazıları ise yılın öteki aylarında açılmaktadır.
- Mesleksi olmayan kurslar, bilhassa sanat ve el sanatları alanlarındadır. Bunlar gündüz, gece, bir dönem ya da tüm akademik yıl boyunca olabilirler. Bu kurslarda değerlendirme yoktur.
- Karma öğrenme [*blended learning*]: Bu uzaktan eğitim modelidir. İş yerinde bulunarak öğrenim görülür. Diğer öğrencilerle birlikte başlangıç grubu olarak bir eğiticiden giriş dersleri alınır. Hazırlanmış materyaller ile eğiticinin telefonla yardım etmesi sağlanır. Konular; “bakım, tüketici ilişkileri, sağlık ve güvenlik, temel yiyecekler ve hijyen”.
- Uzaktan öğrenme [*distance learning*] İstenirse, kolejin kaynaklarına evden Internet'ten girerek de çalışılabilir. Öğrenciler uzaktan kolejdaki öğrenme merkezi kolaylıklarından yararlanabilirler. Telefon, e-mail, video konferanslarını kullanabilirler. Kolejdaki rehberler, öğrencilere birebir, bu süreçte ders çalışması hakkında geribildirim vererek, ödevleri ve sınavları düzenleyerek destek verirler. Yılın herhangi bir zamanında kayıt yapılmaktadır.
- Çıracılık [*apprenticeship*]: Bu öğrenme ülkede tanınan nitelikleri elde ederken para kazanmayı sağlar. Kolejde derslere haftada bir gün katılarak diğer dört gün işte çalışılabilir (dual sistem). Şu konularda çıracılık eğitimi verilmektedir: saç bakımı, iş yönetimi, duvar örme ve kalıp dökme, marangozluk, yaşlı bakımı, su tesisatçılığı, kaynak yapma, misafir karşılama ve yiyecek ve içecek sunma. Çıracılık, 25 yaşın üstündeki genç yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılamak için desenlenmiştir. İş temelli öğretim kalitesi ile ulusça tanınan nitelik sunulmaktadır. Biri ileri düzeyde olmak üzere iki düzeylidir.
- İş öğretimi hizmetleri [*business training services*]: Bu kurslar, işteki becerileri geliştiren, genelde birkaç günlük, haftalık ya da bir günlük kısa süreli kurslar şeklinde olabilir. Kurslar, kolejde, iş yerinde yapılmaktadır. Öğrencilere ve halka açıktır. İş öğretimi hizmetlerindeki personel, kendini bu konuya adanmış ve bölgesel belirli iş ihtiyaçlarını tanımış bir takım olup, kaliteli öğretim ve konsultasyon hizmetleri sunmaktadır. İş öğretimi hizmetleri işteki ihtiyaçları

karşılıyan esnek bir öğretim sunar (Sağlık ve güvenlik kursları, yaşlı sağlık bakımı kursları, erken yaş sağlık bakım kursları vb.)

- A Düzeyi, GCSE& Giriş Kursları: A düzeyi, Üniversiteye gitmek isteyenlere yükseköğretim yolunda, giriş rotasını test etmeye yarar. Bu düzeyde çalışma, yüksek öğretimin isteklerine bireyi bugünün kariyer olasılıklarının yüksek düzeyli nitelikleri ile hazırlar. Belirli tipte bir çalışmada A düzeyleri, nitelik standartları yükseltmek istendiğinde yararlı olabilir. Bu program, kapsamlı bir programdır.
- Full-time: İlk yıl 4, ikinci yıl 2-3 ders alınır. Bir yıllık hızlı program derecesini artırmak isteyenlere ya da ek nitelik isteyen yetişkin öğrencilere sunulur.
- GCSE'ler: Çeşitli konularda ve hem uzaktan eğitim ve çalışma için yararlı nitelikler sağlayan derslerdir (İngilizce ve matematik gibi). Bu dersler, yüksek düzey derslerde ilerleme olarak tanır. Tam gün ya da yarım günlük olanlar seçilebilir. Öğrenciler formal eğitimlerinin geniş bir bölümüne katılmamış ya da yıllarca eğitimin dışında kalmış olabilirler, GCSE'de okumanın ve güven ve niteliklerini yapılandırmanın yararını kazanabilirler.
- Yüksek Öğretime Giriş: Giriş kursları ara verdikten sonra eğitime tekrar dönüp yeniden öğretim yapmak isteyenlere yöneliktir. Konuları seçerek, full-time kurslarla 1 ya da 2 yılın üstünde çalışma yapabilirler. Daha sonra öğrenciler, Üniversite ve Yüksek Öğretim kurumlarında derece veren derslere giriş olasılığını ararlar.

Aşağıda hem eğitim yeri hem de uygulama yeri olarak Morecambe College'daki bazı model kurslar tanıtılmıştır:

Seyahat merkezi hizmeti

Üniversite'nin seyahat merkezi, Kolejin esas sitesinde tümüyle işlemsel seyahat merkezi sağlamaktadır. Merkez, öğrenciye ve halka tüm seyahat hizmetlerini sunmaktadır. Ayrıca Seyahat ve Turizm öğrencilerine gerçek bir çalışma çevresi sunmaktadır.

Yiyecek ve içecek sunma hizmetleri

Kolej, yüksek kalitede paralı, yemek ve meşrubat sunmaktadır.

Bistro

Yetişkin öğrenci ve personel için çekici, sakın bir yemek yeridir. Taze hazırlanmış içki ve yemekler sunar. Öğleyn, Kolejin mutfağında üretilen pastalar satılır.

Saç bakımı ve güzellik terapisi kolaylıkları

Halka ve öğrencilere saç bakımı ve güzellik terapisi tedavilerini sağlar.

Türkiye

Türk eğitim sisteminde örgün eğitimle (formal) yaygın eğitim (informal) arasında ayırım yapılmaktadır. Yetişkinlere yönelik eğitim ve yaygın eğitim, genel ve özel konulu kursları sunan Halk Eğitim Merkezleri ile devletin değişik meslek eğitimi kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim alanına, program ya da kurs sunan özel kurum ve kuruluşlar da girmektedir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2001). Türkiye'de yaygın eğitim kavramı, Milli Eğitimin genel hedeflerine ve ana ilkelerine uyum sağlayan ve devletin eğitim görevinin bir parçası olan bir alanı kastetmektedir. Yetişkin eğitimi ve yaygın eğitimle devletin eğitim olanaklarından yararlanamamış ya da herhangi bir diploma almadan okulu terk eden kesime, eğitim olasılıkları sunulmaktadır.

Yaygın eğitim, hem örgün eğitime koşut programlardan, hem de örgün eğitimden bağımsız programlardan oluşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, yetişkinlere yönelik eğitimi ve yaygın eğitimi aşağıdaki esaslarda tanımlamaktadır (Ministry of National Education, 2000).

- Her vatandaşın okuma-yazma öğrenmesi ve eğitim eksikliklerinin giderilmesini için, sürekli eğitim olanaklarının sağlanması,
- Her yurttaşa bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyum sağlayabilmesine yönelik eğitim olanaklarının yaratılması,
- Yurttaşlara milli kültürün korunması, geliştirilmesi ve teşvik edilmesi için eğitim olanaklarının sağlanması,
- Birlikte yaşama, dayanışma, karşılıklı yardımlaşma ve organize etme v.b. sosyal değerlerinin aşılması,
- Meslek becerisi kazandırabilmek için ekonomideki gelişmeler ve devletin istihdam politikasına uyum sağlayan eğitim olanaklarının sunulması,
- Sağlıklı bir yaşam ve beslenme tarzının desteklenmesi,
- Çeşitli alanlarda çalışan kitleye yaygın eğitimle ilgili gerekli bilgilerin ve olanakların verilmesi,
- Boş zamanların üretken bir şekilde kullanılmasının desteklenmesi.

1977 yılında parlamento tarafından ilk kez (2089 no.lu kanun) Meslek Eğitimi Kanunu çıkarılmıştır. 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı yasa ile ikili (dual) meslek eğitimi sistemi uygulamaya konmuştur. Ondan sonraki 1989 dönemi arasında çeşitli şehirlerin sanayi bölgelerinde işletmeler üstü eğitim atölyeleri kurulmuştur. Şu anda Türkiye'de yetişkin eğitimcileri için üniversite düzeyinde eğitim programı bulunmamaktadır. Bir diğer sorun da akademik düzeyde eğitim görmüş yetişkin eğitimcilerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atanamamalarıdır (Aydın ve Güntürk, 2003).

Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğüne bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde Türkiye'de de yetişkinler eğitiminin halka açık olarak yapılmaktadır.

Bir Halk Eğitim Merkezi müdürü ile bu proje kapsamında yapılan mülakatta bu eğitimin genel özellikleri üzerinde belirleme konuşmaları yapılmıştır. Bu mülakattaki konuşma özetler halinde aşağıya başlıklarla çıkartılmıştır:

1. *Yetişkinler eğitimine Türkiye’de verilen önem:* Yetişkinler eğitiminin önemi ve gerekliliği yeterli düzeyde geçmişte ve günümüzde değerlendirilememiştir. Oysa burada “Yaşam Boyu Eğitim” söz konusudur. İlgili yasa bunu “formal ve informal eğitim” olarak tanımlamıştır.
2. *Bu eğitimdeki hedef kitle:* 14-44 yaş grubu arasındaki yetişkinler grubuna eğitim hizmeti verilmektedir. 14 yaşın altı zaten alınmaz, onlar zorunlu öğretim kapsamındaki okullarda eğitim almalıdır.
3. *Halk Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenler (yetişkin eğitimcileri):* Ülkemizde “yetişkin eğitimcisi” yetiştiren hiçbir kurum yoktur. Halk Eğitim Merkezindeki öğretmenler üç değişik kaynaktan temin edilirler. (i) Her hangi bir öğretim kurumundaki (ilköğretim okulu, lise, meslek lisesi v.b.) bir öğretmen saat ücreti karşılığı olarak bir paket programda görev alır. (ii) Bir işletme, fabrika, her hangi bir firma v.b. kurumda başarısı kabul edilmiş bir eleman, örneğin bir mühendis, bir usta branşı doğrultusundaki bir paket programda yine ders saat ücreti karşılığında görevlendirilebilir. (iii) Bakanlık, belli sayıda öğretmen kadrosu tahsis eder, bu kadro sayısınca, ihtiyaç duyulan dallarda Halk Eğitim Merkezine kadrolu öğretmenler alınır.

Soru: Bu öğretmenler, herhangi bir hizmet içi kursta andragoji doğrultusunda bir eğitime tabi tutulmakta mıdır ?

Cevap: Hayır böyle bir eğitime tabi tutulmamışlardır.

4. *Yetişkin eğitimci görevlerinden biri olan, ihtiyaç analizinin yapıldığı yöntemi:*
Soru: Programlarınızı oluşturmak için nasıl bir ihtiyaç analiz yöntemi uyguluyorsunuz ?

Cevap: En son yapılan toplantıda öğretmenlerin alana çıkmaları konusunda karar alındı. Alana çıkacak öğretmen, gittiği evin kapı numarasını yazıp, evde kaç kişi oturduğunu, onların yaşlarını, okur-yazar olup olmadıklarını kayıt edecek. Bizde açılan kurslar hakkında bilgilendirip, onların katılıp katılmama isteklerini de yazacak

5. *Verilen belgelerin geçerliliği (başka kurumlarca denk kabul edilme sorunu):* Bizim verdiğimiz belgeler iş yeri kurmada, iş yeri açmada geçerli değil, ancak bizde gördüğü eğitimin bir bölümünü ustalık belgesi alırken ve çıraklık eğitiminde saydırabiliyor. Sertifikalarla, sanki iş yerinde bir süre çalışmış gibi bir miktar muafiyet alıyor. Bir meslekle ilgili olmayanlarda ise, örneğin İngilizce eğitimi alıyor, ama bu belgenin kabul gördüğü bir anlayış yok. Kamu kurumları, bilgisayar için verdiğimiz belgeyi geçerli sayılıyor. Yani 180 saatlik dersin belgesi her tarafta geçerli sayılabiliyor. Yani branşların bir bölümü

- geçerli sayılıyor bir bölümü geçerli sayılmıyor. Kuruluşlar bazen kendi şartlarına göre ek, ilave hususlar istiyorlar.
6. *Küçük yerleşim merkezlerinde (mahalle ve köylerde) açılan kurslar:* Merkezden uzak bir yerde yapılacak bir çalışmada öğretmeni buraya görevlendiriyoruz. Öğretmen bölgeye uygun olarak programını yapıyor. Kendi içinde hem yönetici hem de öğretmen olarak görev yapıyor. Ama bize, merkeze bağlı çalışıyor. Biz yürütüyoruz, kendisine bir rehber öğretmen atıyoruz. O bölgeyi gezen bilen bir rehber öğretmenden yararlanıyor. Bize gelmeden önce sorunlarını bu rehberle çözüyor. Yapamadıkları varsa bize intikal ettiriyor. Yani bize bağlı çalışıyorlar. Yani orada okul yok tek derslik gibi öğretim yapılıyor
 7. *Bu model daha yararlı bir hale nasıl getirilebilir?* Genel Müdürlük, M.E.B bağlı, onun altında yedeğinde 3., hatta 4. derecede yer alıyoruz. Bu müstakil ve Başbakanlığa bağlı bir birim haline gelmeli, ve “insanımı topluma uyumlu vatandaşı yapacağım”, “gelişen dünya şartlarına göre, onların eksik bilgilerini tamamlayacağım”, “istedikleri meslek dallarında eğitim almalarına, hayata atılmalarına fırsat vereceğim” türünde bağımsız eğitim politikalarına dönüşmeli. Bu ve benzeri hedeflerin kabullenilmesi ve hayata geçirilmesi lazım. Yani pek dile getirilmiyor ama, son derece önemli konular bunlar. Okuma- yazma gibi temel eğitim gibi, şu cahil kalan yetişkin kesiminde bir eğitim kapsamına, eğitim politikasına dahil edilmesi lazım
 8. *Bir Halk Eğitim Merkezinde yıllık bütçe miktarı:* Örneğin görevli olduğumuz “.....” ilinde yaklaşık 1.5 trilyon. 1.5-2 trilyon arası. Şu ana kadar 1.5 trilyon harcamışım. Öğretmen ücretleri, maaşları, araç gereç alımı, diğer giderler... her şey. Yıl sonuna kadar yarım trilyon daha gider. Ortalama 2 trilyon kadar

Kaynaklar

- Allen, J. E., Jr. (1970). Conference for all as the goal for secondary education. Paper presented at the meeting of the National Association of Secondary School Principals, Washington, DC.
- Andras <<http://www.andras.ee>>.
- Aydın, H. ve Güntürk, R. (2003). *Türkiye’de yetişkin eğitimi ve yaygın eğitim*. Türkiye Araştırmalar Merkezi Vakfı, Duisburg-Essen Üniversitesi. Essen.
- Aydın, G. ve Güntürk R (2003) *Türkiye’de yetişkin eğitimi ve yaygın eğitim*. International perspectives in adult education.
- Bernard, J.L (1984) *Lernit erwachsenen*. Montreal: die Buchhandlung der Universitaet Montreal.
- Bolduc, P. (2004). Die Etappen des erwachsenen Lebens <www.cam.org/~pb1948/andra.htm&prev>.
- Coombs, P.H. (1989). Formal and nonformal education: Future strategies. In Titmus, C.J. (Ed.), *Lifelong education for adults: An international handbook*. (pp. 57-60), New York: Pergamon Press.
- Devlet İstatistik Enstitüsü Genel Nüfus Sayımı <<http://www.die.gov.tr/nufus/02012002T2.jpg>>.

Emfang Andragogie <<http://www.cam.org>>.

Ewert, D.M. (1989). Adult education and international development, In Merriam, S.B. & Cunningham, P.M. (Eds.), *Handbook of adult and continuing education*. (pp. 84-98), San Francisco: Jossey-Bass.

Forsnet (Reformlar ve Atılımlar: Halkevleri) <<http://www.ataturk.net/cumh/halkevleri.html>>.

Haendler, L. (1985) *Einführung an der erziehung der erwachsenen*. Boucherville: Gaetan Morin.

Hoyt, K.B. (1978). *Refining the concept of collaboration in career education: Monographs on career education*. Washington, DC:U.S.Office of Education.

Knowles, M.S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy* (Rev. Ed.). New York: Association Press.

Lao, B. (2005) Secretary General of Andras, Estonia. Sokrates Grundvig Programme. Professional Standarts for Adult Education konulu Proje toplantısı sunusu (23-27 September). UK. Lancaster & Morecambe College.

LMC 2005-2006. Adult Course Guide. Lancaster & Morecambe Guide. UK.

Merriam, S.B. ve Brockett, R.G. (1997). *The profession and practice of adult education. An introduction*. Jossey-Bass. U.S.A.

Paterson, R.W.K. (1979). *Values, education and the adult*. London: Routledge and Kegan Paul.

Perry, J. (2005). Project Co-ordinator. Sokrates Grundvig 2 Programme. Professional Standarts for Adult Education konulu Proje toplantısı sunusu (23-27 September). UK. Lancaster & Morecambe College.

Republic of Turkey. Ministry of National Education. (2000). *National education at the beginning of 2001*. Research, Planning and Coordination Board: Ankara.

Siebert, H (2003) *Didaktisches handeln in der erwachsenenbildung*. Didaktik aus konstruktivistischer Sicht Luchterhand Verlag.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2001). *2002 yılı başında milli eğitim*, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı: Ankara.